

NAVOIYSHUNOSLIK
(ma'lumotlar to'plami)

NUKUS – 2015

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI
VAZIRLIGI**

**AJINIYOZ NOMIDAGI NUKUS DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTI**

NAVOIYSHUNOSLIK

(ma'lumotlar to'plami)

NUKUS – 2015

Ma'lumotlar to'plami 5111200 – o'zbek tili va adabiyoti bakalavr ta'lim yo'nalishi o'quv rejasiga tanlov fani sifatida kiritilib Oliy o'quv yurtlararo ilmiy-metodik birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtirish kengashning 2011-yil 18- noyabrda 4- sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan hamda BD-5111200-5.05 raqami bilan ro'yxatga olingan namunaviy o'quv dasturiga muvofiq tayyorlandi.

Ma'lumotlar to'plamida buyuk mutafakkir, Alisher Navoiy hayoti va ijodiy faoliyati ba'zi qirralari tadqiq etiladi. Unda navoiyshunoslik taraqqiyotining tarixiy tadriji hamda shoir ijodining ma'rifiy xarakteri va o'ziga xosligi muayyan darajada yoritildi.

Kitob oliy o'quv yurtlari o'zbek tili va adabiyoti ixtisosligi talabalari va magistrantlari, shuningdek, Navoiy ijodi ixlosmandlari, keng kitobxonlar ommasiga mo'ljallangan.

Mas'ul muharrir:

K. QURAMBOYEV

Nukus DPI O'zbek adabiyoti kafedrasi professori,
filologiya fanlari doktori, Qoraqalpog'istonda xizmat
ko'rsatgan fan arbobi.

Taqrizchilar:

K. TASHANOV

Nukus DPI O'zbek adabiyoti kafedrasi dotsenti,
filologiya fanlari nomzodi

I.QURBONBOYEV

QDU O'zbek filologiyasi kafedrasi dotsenti,
filologiya fanlari nomzodi

KIRISH

O'z-o'zidan ayonki, Nizomiddin Mir Alisher Navoiy hazratlari jahon madaniyati xazinasini shoh asarlari bilan boyitgan buyuk alloma, fasohat mulkining sohibqironi (B.Akramov), millat falsafasi asoschisi, til ma'rifatini nutq madaniyati darajasiga ko'targan ta'minotchi sifatida tarix zarvaraqlaridan munosib o'rin egallagan so'z san'atkori sanaladi. Uning mangulikka daxldor bitiklari qariyb olti asrdan buyon sehrli va yuksak mo'jizakor qudrati hamda shiddatkor jasorati bilan minglab kitobxonlarni hamon hayratlantirib kelmoqda. Jozib va favqulodda mushohada izchilligi, teran va mantiqan dalolatlangan tuyg'u zalvori, tahlil va talqin qorishgan ruhiy kechinma quvvat-hofizasi oldida hanuz-hanuzgacha inson aqli lol qoladi. Shoir ijodi muttasil ravishda zamon, makon hamda imkon chegaralarini kengaytirib borayotgan, mustahkam e'tiqod-irodani toblaydigan, odamzodni hamisha ezgulikka yetaklaydigan muazzam adabiy obida ekanligi isbot talab qilmaydigan haqiqat...

Yurtboshimiz Islom Karimovning "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarida buyuk so'z san'atkoriga "Alisher Navoiy xalqimizning ongi va tafakkuri, badiiy madaniyati tarixida butun bir davrni tashkil etadigan buyuk shaxs, milliy adabiyotimizning tengsiz namoyandasi, millatimizning g'ururi, sha'n-u sharafini dunyoga tarannum qilgan o'lmas so'z san'atkoridir... Agar bu ulug' zotni avliyo desak, u avliyolarning avliyosi, mutafakkir desak, mutafakkirlarning mutafakkiri, shoir desak, shoirlarning sultonidir"¹, deya ta'rif berishi zamirida, aslida, xalqning o'z dahosiga nisbatan yuksak e'tirofi hamda ehtiromi yorqin ifodasini topgan. Ma'lumki, Alisher Navoiy o'zbek adabiyoti taraqqiyoti va adabiy tili ravnaqiga ulkan hissa qo'shgan ijodkor sanaladi. Dunyo mamlakatlari tarixi, madaniyati va adabiyotiga nazar tashlar ekanmiz, biror-bir adabiy tilning hech qachon ijodkor nomi bilan atalganligini uchratmaymiz. Biroq XV asrdan boshlab, eski o'zbek

¹ Karimov I. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. 47-bet.

(Samarqand), kutubxona (Toshkent), ko'cha, xo'jaliklar ataldi. Uning haqida roman (Oybek «Navoiy»), drama (Uyg'un, Izzat Sulton «Alisher Navoiy»), qissalar (Mirkarim Osim) yaratildi.

MUNDARIJA

Kirish	3
Navoiy hayoti va ijodining asosiy sahifalari.	5
Navoiy merosini o'rganishning dastlabki bosqichi.	19
Navoiy hayoti va ijodining XVI-XIX asrlarda o'rganilishi	27
Navoiy ijodining XX asrda o'rganilishi.	38
Istiqlol davri o'zbek navoiyshunosligi.	46
Xulosa	52

Tuzuvchilar:

- S.Matyakupov* – Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti
O‘zbek adabiyoti kafedrasini mudiri,
H.Allambergenov – Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti
O‘zbek adabiyoti kafedrasini o‘qituvchisi.

NAVOIYSHUNOSLIK (ma'lumotlar to'plami)

Tex. redaktor **Z.Baltabaeva**

Operator **N.Nisanbaev**

Ma'lumotlar to'plami Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti
O'quv-uslubiy kengashi qarori bilan nashrga tavsiya qilingan.

Ajiniyoz nomidagi NDPI tahririyat-nashr bo'limi

Ajiniyoz nomidagi NDPI bosmaxonasida chop etildi. 2015-y.

Buyurtma № 0128. Formasi 60x84. Adadi – 100 nusxa. Hajmi 3,5 b.t.
230105, Nukus shahri, A.Dosnazarov ko'chasi, 104. Reestr № 11-3084.